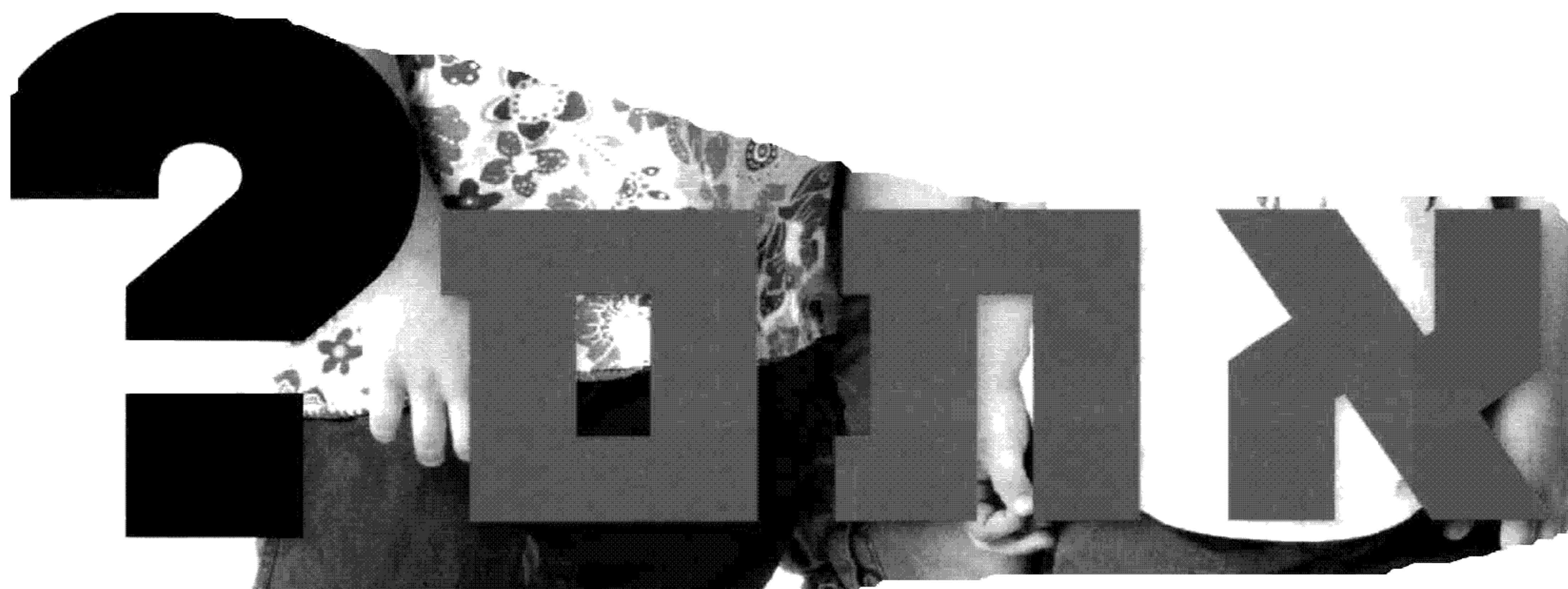

24.81x27.93	31	עמוד 28	לאשה	23.02.2009	16922372-2
23630					

חשבתם פעם איך משפיע עלינו החיקוק שלנו במשפחה?

האם, למשל, בכורים בוחרים באקזוזות שונים
מאחיהם הצעירים? ומה קורה לילדי סנדוויץ': האם הם
באמת מקופחים כמו שנהוג לחשוב?
• טובי המוחים וחיטב הסלבריטאים
מתייחסים לאלות המעניינות האלה

בכור, סנדוויץ', צעיר, ומה

פחות אנרגיה רגשית וזמן. לכל מיקום במשפחה יש חוויות ייחודיות לו". לא רק להשתנות של ההורים יש משמעות, אלא גם לאחים שלנו. "היחסים עם האחים הם היחסים הכי ארוכים שנחווה בחיינו", אומרת יפעת אקשטיין, מטפלת ומדריכה משפחתית, שחקרה בעבודת המאסטר שלה את הקשר בין יחסי אחים בילדות ליחסי זוגיות בוגרות. "בניגוד ליחסים ההיררכיים שיש לנו עם ההורים, היחסים עם האחים הם היחסים האינטימיים השוויוניים הראשונים שאנחנו חווים. ביחסים האלה יש מגע, קונפליקטים, פיוס, התחשבות, תחרות. את ההבנות הללו אנחנו לוקחים הלאה, למערכות היחסים הבוגרות שלנו". אז מה זה אומר עלינו אם נולדנו ראשונים, או אחרונים, או באמצע? מחקרים רבים עסקו בסוגיה הזו, אבל כדאי לדעת שיש גם חוקרים שטוענים שתיאוריית סדר הלידה פשוט לא מחזיקה מים. "לתיאוריית סדר הלידה פשוט אין הוכחות חד-משמעיות", אומרת ד"ר תרצה יואלס, מנהלת מכון "תמוז" לפסיכותרפיה, מהמרכז לחקר התפתחות הילד באוניברסיטת חיפה. "היא לא מבוססת על עובדות. כל מחקר מראה משהו אחר".

מוסיפה הפסיכולוגית הקלינית והחינוכית המומחית דלית בלונדר-רון: "אני מאמינה שמה שקובע הוא איזה הורים היו לנו, ומה הייתה האווירה הרגשית בבית: אם היחסים התאפיינו בחום, בקבלה, בגמישות, בכבוד הדדי – פחות חשוב אם נולדת ראשון או שני, כי יש מקום לכולם".

מור אסאל

דר הלידה הוא רק אחד מהנתונים שקבע לכם הגורל. יחד איתו, נקבע לכם מראש אם תיוולדו זכר או נקבה, למשפחה עשירה או ענייה, להורים פתוחים או מגבילים. אבל מתברר שחוקרים רבים טוענים שדווקא לנתון הזה – המיקום שלכם בתוך המשפחה – יש השפעה רבה מאוד על המשך חייכם.

הפסיכולוג אלפרד אדלר היה הראשון שפיתח תיאוריה מקיפה על החשיבות של סדר הלידה לעיצוב האישיות. "החידוש של אדלר היה הטענה שלא חים ולמיקומנו ביניהם יש השפעה לא פחותה מאשר להורים על האישיות שלנו, ולפעמים אפילו השפעה גדולה יותר", אומרת הדר קוגל, יועצת משפחתית ומנחה בכירה במכון אדלר. "עם זאת, הוא חשב שסדר הלידה הוא רק אחד מתוך שלושה פרמטרים מעצבים. השניים האחרים הם האווירה המשפחתית ודרכי החינוך של ההורים".

• למה חשוב באיזה מיקום משפחתי נולדנו?

"למרות מה שנהוג לחשוב, שני ילדים שנולדים באותה משפחה לא חווים סביבה דומה", אומר ד"ר גיל זלצמן, מנהל חטיבת ילדים ונוער במרכז הרפואי גהה של שירותי בריאות כללית. "כאשר הבכור נולד, ההורים עדיין חסרי ניסיון, צעירים, והחרדה משפיעה על כל תגובה שלהם. הבן השני, לעומת זאת, מקבל הורים עם הרבה יותר ניסיון שמתרגשים ממנו פחות לטוב ולרע ומשקיעים בו

21.66×32.36	32	עמוד 28	לאשה	23.02.2009	16922375-5
23630					

פרויקט
איווז
ליום
המשפחה

שימו לב:
יש עוד
גורמים
שחשפיעים

גם המומחים שמאמינים
במשמעות של סדר הלידה,
לוקחים בחשבון שיש השפעות
נוספות בתוך המשפחה,
למשל:

ספר האחים:
התיאוריה מדברת על משפחה
של שלושה ילדים. אם יש
יותר, בדרך כלל נוצרות תת
קבוצות: למשל, במשפחה של
ארבעה, צמד האחים הגדולים
יתנהגו כמו ראשון ושני, וכך
גם צמד האחים הקטנים.

**מרווחים בין
האחים:** ככל שהמרווחים
גדולים יותר, כך "מרחב
המחיה" של כל ילד גדול
יותר, והוא פחות צריך להיות
שונה מהאחים האחרים.

מאבד: בנות בכורות
מתנהגות שונה מבנים בכורים
(כן, הן אכן אימהיות יותר).
במשפחות מסורתיות ייתכן
שיתייחסו לבן כאל בכור גם
אם הוא נולד שני, ולעומת
זאת בת סנדוויצ'ית בין שני
בנים יכולה להתנהג כבכורה,
כי מצפים ממנה לעזור לאמא.

איל ההורים: הורים
שמתחילים להוליד בגיל
מבוגר יחסית יכולים להגיע
להורות ממקום חרד פחות
ובשל יותר, וכך הבכור
יסבול פחות ממשא הציפיות
והפחדים, ויקבל יחס דומה
יותר לשל שני.

נישואים שניים:
משפחות מורכבות טורפות
את קלפי התיאוריה – כי מי
שהוא בכור במשפחה החדשה
של אמו יכול להפוך לצעיר
במשפחה המורכבת החדשה
של אביו.

22.43x30.32	33	עמוד 28	לאשה	23.02.2009	16922390-2
23630					

בכור
סנדוויץ'
צעיר

ומה אתם

הבכור:

ראשונים תמיד אתנו

הממצא הזה בולט אצל בנות בכורות. סאלווי, אחד החוקרים הבולטים בתחום, מצא שלבכורים יש אינטליגנציה שפתית גבוהה יותר – בין השאר מפני שהם מתרגלים את הידע שלהם על האחים הצעירים. גם במחקר שלי, ראיתי שלאחים גדולים יש תחושת אחריות להכין את אחיהם הצעירים יותר לבית הספר.

בלונדרון: "ברוב המקרים, בילד הראשון יש להורים ציפיות לא ריאליות להתפתחות ולהתקדמות, ונכונות להשקיע בו כמעט בלי גבול, וגם זה מושך את הילד כלפי מעלה. לכן, אין פלא שמחקרים הראו שבאופן עקבי לבכור יש את מנת המשכל הגבוהה ביותר מבין האחים. אבל הציפיות הגבוהות, לעיתים גבוהות מדי, עלולות להביא לתסכול יתר, ולוויתור מראש."

"הילדים הבכורים הם לא פעם מה שמי כונה 'ילדים הוריים'", מסכמת המטפלת המשפחתית יפעת אקשטיין. "יותר אחראיים, יותר מרצים, יותר מנסים להגיש להוריהם הצלחות והישגים. לני תיב הזה יש יתרונות: הבכורים לא פעם הופכים למצליחנים של המשפחה. אבל יש לו גם חיסרון: הצורך לרצות ולהיות קשוב לציפיות החברתיות בא לא פעם על חשבון הקשבה לקולות הפנימיים שלך."

ומה כל זה עושה לבחירות המקצועיות של הבכור רים? "הבכורים נוטים לבחור עבודות שקשורות בניהול, ארגון, הכוונה וטיפול באנשים אחרים", אומרת ג'ודי כצמן, פסיכותרפיסטית, מטפלת אישית, זוגית ומשפחית ומנחת קבוצות. "הם מנהלים במשרד גדול או מפיקים ומנהיגים בצבא; הם פסיכולוגים, רופאים ואחיות; מאמנים, מורי דרך, מדריכים ומורים, וגם טבחים – כי עושה להם טוב להזין אחרים. בנוסף, אפשר למצוא אותם בתפקידי חשיבה ופיתוח (למשל בהייטק), כי הושקע בהם הרבה מאוד, והם מצפים מעצמם להחזיר את ההשקעה."

מור אסאל

בכור יש יתרון אחד ענק: הוא יכול לבחור להיות כל מה שהוא רוצה, כל מה שמתאים לו. אין מעליו שום אח שכבר תפס נישה במשפחה (למשל: החכם, היפה, החזק). כך אומרת היועצת המשפחתית הדר קוגל. "מצד שני, הורים חדשים הם הורים חרדים יותר, ש'דוגרים' על התינוק, מעניקים לו המון תשומת לב – לפעמים אפילו יותר מדי: מנסים למנוע ממנו תסכולים וממהרים לפתור כל מצוקה. התנאים האידיאליים האלה עלולים ליצור ילד פחות יוזם, פחות מסתגל, פחות גמיש, כי הוריו עסוקים בהגמשת הסביבה בעבורו. "הפסיכולוג אלפרד אדלר טען כי לתשומת

הלב ההורית והחרדה הרבה יכולות להיות שתי תוצאות: האחת – ילדים שמשוכנעים שהם מרכז העולם והכל מגיע להם; או דווקא ילדים מרדנים, שיבעטו בתשומת הלב הרבה ויחתרו לעצמאות."

"בשנותיו הראשונות, הבכור גדל רק בחברת מבוגרים", מוסיפה רלית בלונדרון, פסיכולוגית קלינית וחיי נוכית מומחית. "כדי להשתלב, הוא חייב לבצע התאמות כלפי מעלה, ולכן יש יותר סיכוי שיהפוך למבוגר קטן: אחראי, שמרן, רציני. גם כשנולדים אחים, הבכור מתבקש להתנהג כמו הורה קטן: להתחשב, לטפל, להשגיח. גם ההורים וגם האח הקטן מתייחסים אליו מהר מאוד כאל 'גדול', ולכן טבעי שהבכורים נוטים לפתח את הצדדים ההוריים והממסדיים יותר באישיות שלהם, ולהיות מצפוניים, אחראיים, רציניים."

"מחקרים הראו בבירור שהבכורים ממלאים תפקיד של הורים נוספים במשפחה", אומרת נירה קיגלר-סואן, יועצת לגיל הרך שחוקרת את הקשר בין סדר הלידה למוכנות לכיתה א'. "החוקרים פולט ונטלה, למשל, מצאו במחקר מ-2007 שהאחים הבכורים משקיעים באחים הצעירים מהם יותר משעושים זאת הילדים האמצעיים – ובמיוחד

הבכורים הם
הרבה פעמים
המצליחנים של
המשפחה, אבל
למיקום שלהם
יש גם חיסרון.
הצורך להיות
קשובים לציפיות
החברתיות בא לא
פעם על חשבון
הקשבה לעצמם

22.35x29.63	34	עמוד 28	לאשה	23.02.2009	16922380-1
23630					

אחות בכורה, אח צעיר רזיאלה גרשון ופיני גרשון

"הרבה לא יודעים שאני הבכורה", אומרת מעצבת האופנה רזיאלה גרשון. "פעם היו אומרים שהוא אח שלי, היום זו אני אחותו. החשיפה היא בלתי נשלטת במקצוע שלו, ובמקצוע שלי, החשיפה היא מתוך בחירה. אני לא מרגישה היום בכורה, כי פיני הוא דומיננטי ויש לו מה להגיד, אבל יש לנו מידה של אחריות אחד כלפי השני. בגילאים מסוימים זו הייתה אחריות שלי כלפיו, ובגילאים מאוחרים יותר זה הפך לתמיכה אחד בשני. בגיל מסוים גם מאוד התחברנו. לשנינו היו חסכים וכל אחד מאיתנו רצה להוכיח שהוא מסוגל להצליח בעצמו. בילדותנו לא היה לנו מנוף, לא כספי ולא תרבותי."

"שנינו מאושרים בהצלחה שלנו, ואם יש משהו שאני גאה בו, זה שהגענו בכוחות עצמנו".
הפסיכותרפיסטית ג'ודי בצמן מוסיפה: "שני האחים בחרו לעצב ולהכתיב את טעמם, היא באופנה והוא על המגרש. רזיאלה פנתה לעיצוב, תחום שיש בו עצמאות והובלה, וכבכורה היא הראתה את הדרך. פיני, כצעיר במשפחה, היה צריך למצוא לעצמו דרך לביטוי. אומרים שכאשר הראשון חכמולוג, השני הופך להיות ספורטאי, אבל זה לא רק זה: ספורט הוא תיעול טוב של מכאובים, אנרגיות, כעסים, ואולי העיסוק של פיני היה שילוב של כישרון ומקום לפרוק חסכים, לקבל חיזוקים ולהיות במסגרת חברתית."

אורית מרלין-רוזנצווייג

הידעת?

סקר שנערך על ידי הארגון הבינלאומי ויסטג' מצא כי 43% מהמנהלים הבכירים הם בכורים. החוקר רוברט זדג'ונק מאוניברסיטת סטנפורד מצא כי הבכורים מיוצגים באחוזים גבוהים יחסית גם בקרב רופאים מנתחים

גילית אנהורי. שחקנית ובת בכורה

• את יודעת שלפי המומחים הבכורים אמורים להיות רציניים, ובני הזקונים הם המצחיקנים והפרפורמרים?

"אצלנו זה הפוך. אני הבדרנית של המשפחה וככזו אני גם מתיילדת יותר. מעולם גם לא הרגשתי שציפו ממני להיות רצינית ואחראית. אחותי השנייה צעירה ממני בשנתיים, והיא פרופסור בעלת שם עולמי לתולדות האמנות. אחותי הקטנה צעירה ממני בשש שנים והיא מורה ביסודי, מהסוג שתלמידים עומדים בתור כדי להיכנס לכיתה שלה. כל המשפחה שלי מאוד אקדמית, חוץ ממני. אני הכבשה השחורה הבלונדינית."

"בילדות חשבתי שלהיות קטן זה נורא כיף, כי כשאתה קטן אתה חמוד, והרגשתי שזה לא הוגן שמה גדול מצפים להיות אחראי יותר וליותר. נורא לא אהבתי את המשפט 'היא קטנה, תוותרי לה', כמו שאת אחותי, מסתבר, נורא עיצבן שאמרו לה: 'אל תשימי לב אליה'. גם נורא עיצבן אותי שבכל האגדות יש את שתי האחיות הגדולות הרעות והקטנה היא תמיד הטובה. להיות בכור קשה גם במונח הזה שאם האח הגדול נורא מצליח, אז הצעיר יכול לשאוף להיות כמוהו וזה נראה בסדר לכולם, אבל אם הצעיר מציח, לבכור הרבה פחות נוח. את מכירה את הבדיחה? פעם היו אומרים שאם אתה רוצה שלושה ילדים מוצלחים תעשה ארבעה ותזרוק את הראשון, כי עליו עושים את כל הטעויות."

• היום כבר לא קשה לך להיות הבכורה.

"היום אני כבר יודעת שאין כמו משפחה ואין כמו אחיות, אבל זה לקח זמן. יש לי רגש אימהי ומשפחתי מאוד מפותח ואני אוהבת את תפקיד הבכור, ובבוא היום אשמח להיות זקנת השבט. מה שכן, כל פעם שאני פוגשת ילד קטן שהוא הבכור, אני לוחשת לו באוזן שגם אני בכורה והכי כורים הם הכי טובים."

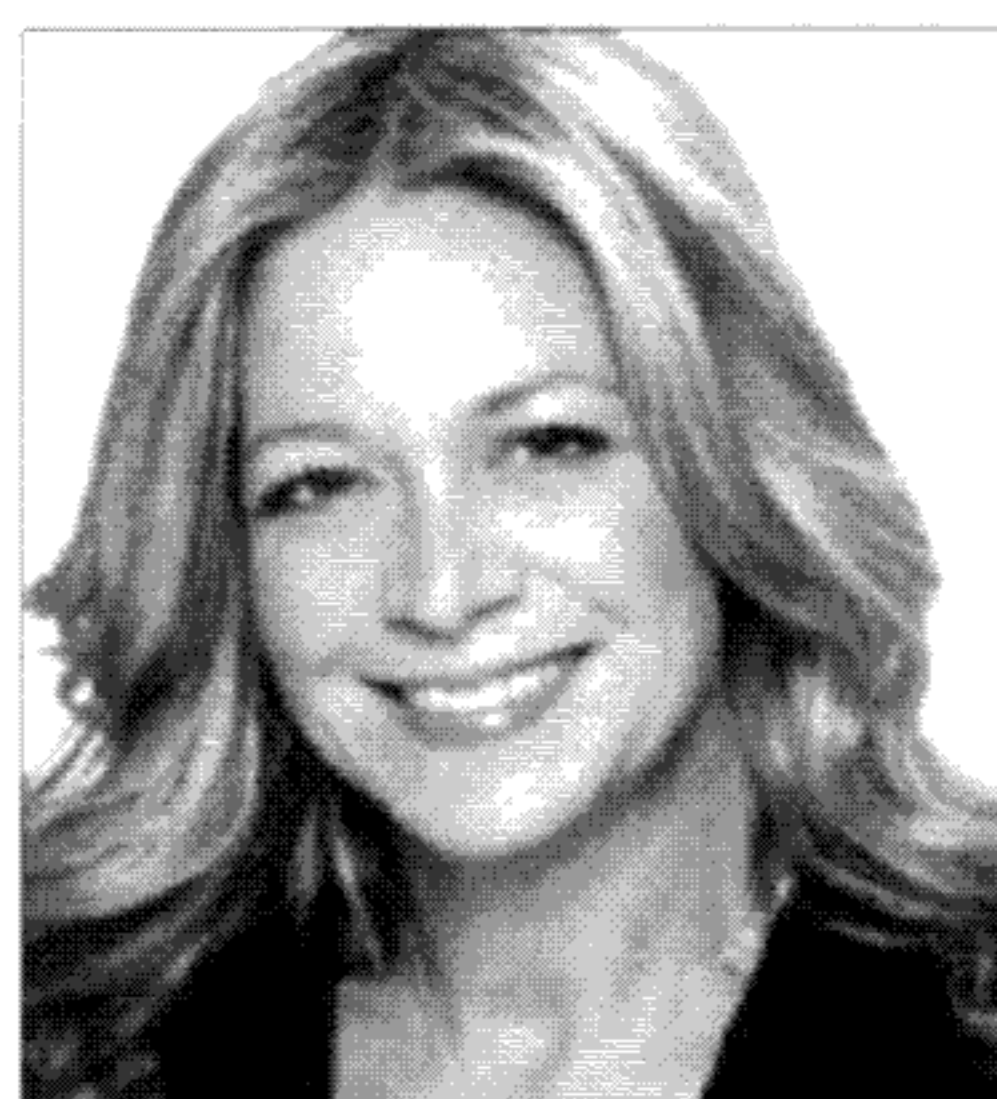
אורית ראובני-גפן

והנה עוד כמה בכורים

גל גדות

מיקי חיימוביץ'

אהוד ברק

22.37x30.17	35	עמוד 28	לאשה	23.02.2009	16922400-4
23630					

בכור
סנדוויץ'
צעיר

ומה אתם

ילד סנדוויץ': מהקום טוב באמצע

ילד סנדוויץ' (ואנחנו מתכוונים גם לשני מתוך שלושה וגם לשלישי מתוך חמישה, למשל) אמנם לחוץ משני הכיוונים, אבל מרוויח מלהיות גם קטן וגם גדול

המטפלת המשפחתית יפעת אקשטיין: "ילד הסנדוויץ' לחוץ משני הכיוונים: מצד אחד הוא רוצה להתאים את עצמו לבכור, בעיקר אם הבכור נחשב מוצלח. מצד שני, הוא חושש שתשומת הלב ההורית תילקח על ידי האח הצעיר יותר. המין משמעותי מאד כאן: שני בנות גדולות יכולות להילחם על הטיפול בילד הצעיר; ואילו בת אמצעית בין שני בנים עלולה למצוא את עצמה אוטסיידרית".

הדר קוגל מוסיפה: "ילדי אמצע רבים גדלים בתחושה שהם חייבים להיות דרוכים כל הזמן, כי מקומם אינו בטוח; שעליהם לחוש מתי הקרקע מתנדנדת במפתיע מתחת לרגליים ומישהו מגיע לתפוס את מקומם. עם זאת, התחלפות המעמד מלמדת אותם גמישות: יכולת לבדוק מחדש את הבחירות המקוריות, ולעשות התאמות".

ואקשטיין מסכמת: "ילדי הסנדוויץ' למדו להיות הן תלמידים והן מורים, וזה מעשיר אותם. מחקרים מראים שיש לילדים האלה יכולת טובה לקרוא תחושות ורגשות של אחרים, ומיומנויות חברתיות משוכללות".

"מבחינה מקצועית, השני מאוד מושפע מהבחירה של הראשון", אומרת הפסיכותרפסטית ג'ודי כצמן. "מכיוון שהראשון לא פעם גדל חכמולוג מופנם, כי הוא זה שאמרו לו 'תתאפק ותשתוק', השני יגדל מוחצן ופרפורמר: זה שמצטיין כספורטאי, רקדן, צייר או זמר. פעמים רבות רואים אצל האח השני הסבה מקצועית במהלך הקריירה: בעוד הבחירה הראשונית הושפעה מאוד מהאח הבכור (לעתים היא תהיה חיקוי שלו, ולעתים הליכה בדרך ההפוכה), הבחירה השנייה תהיה קשורה לנטייה הפנימית ולכישורים הייחודיים שלו עצמו".

"ילד הסנדוויץ' יש יכולות ייחודיות: לקרוא את המפה החברתית על בוריה, לדעת מתי לשתוק ומתי לדבר, מתי להיות נוכח ומתי להיעלם, איך לגשר בין עמדות שונות. הוא ערמומי ומתוחכם, שרדן ומעולה במשא ומתן – ולכן אפשר למצוא את ילדי הסנדוויץ' בתפקידי דיפלומטים, פוליטיקאים, אנשי שיווק ומכירות, סוחרים, מתווכים, עורכי דין ומגשרים".

מור אסאל

עוד הילד הראשון נולד למשפחה כשכל האופציות בה פתוחות, הילד השני נולד לנוכחות בולטת: אחיו הבכור. הוא לעולם לא זוכה לאותה תחושה מופלאה שהוא מרכז עולמם של ההורים – פשוט מפני שלעור לם הזה כבר יש מרכז. "ההורים פחות מתרגשים מהילד השני – ומהבאים אחריו", אומר ד"ר גיל זלצמן, מנהל חטיבת ילדים ונוער במרכז הרפואי געה של שירותי בריאות כללית. "רמת החרדה שלהם פחותה, ויכולתם להקדיש

לתינוק זמן, אנרגיה רגשית והשקעה מוגבלת יותר. הם גם מבינים שמעשיהם לא כל כך קריטיים להתפתחותו של התינוק, ולכן הציפיות והאכזבות שלהם נמוכות יותר".

מה מאפיין את השני? הוא הפוך מהראשון. רוב הסיכויים הם שאם הראשון שקט, השני יהיה רועש; ואם הראשונה טובה בספורט השני יהיה טוב בספרות. "השונות בין הראשון לשני היא כמעט חוק טבע", אומרת הדר קוגל, יועצת משפחתית ומנחה בכירה במכון אדלר. "הסיבה לכך פשוטה: לכולנו יש צורך להיות ייחודיים ולקבל התייחסות אישית. לכן, הילד השני אומר לעצמו: 'אם אהיה כמו אחי, מי ישים לב אלי? מוטב שאהיה שונה'. כיוון שחלק מהנישות המשפחתיות כבר נתפסו על ידי הראשון, הילד השני בדרך כלל גמיש יותר, כי הוא צריך למצוא דרכים יצירתיות להביע את עצמו. בדרך כלל, התוצאה היא ילד אקטיבי, שמוכן לנסות יותר, ולא פעם גם מרדן יותר: הראשון כבר תפס את ההזדהות עם הנורמות של ההורים – לשני נשאר לבחור נורמות הפוכות".

ומה המחירים שמשלם השני? "הוא נולד למצב שבו תמיד יש מעליו מי שהו שיכול יותר, וזו מהלומה לא קלה ומתסכלת לאגו", אומרת הפסיכולוגית גית דלית בלונדררון. "ככל שהמרווח בין האחים קטן התחרות מתעצמת".

● ומה קורה כשנולד לכם עוד אח, ותקע אתכם באמצע, בין הצעיר לבוגר?

אתם ילדי סנדוויץ'? אתם כנראה בצלי יכולות חברתיות, אמיים

22.11x31	36	עמוד 28	לאשה	23.02.2009	16922405-9
23630					

הידעת?

מחקרים מראים שבכורים וצעירים נמשכים זה לזה: אם כילדים היינו הצעירים שסמכו על הבכור, נחפש לנו בן זוג כזה; וכבכורים נחפש בן זוג שאפשר לטפל בו. האמצעיים לומדים להסתדר עם כל אחד, ולכן נמצא אותם הן בנישואים לבכורים והן לצעירים

חנה לסלאו. שחקנית וילדת סנדוויץ'

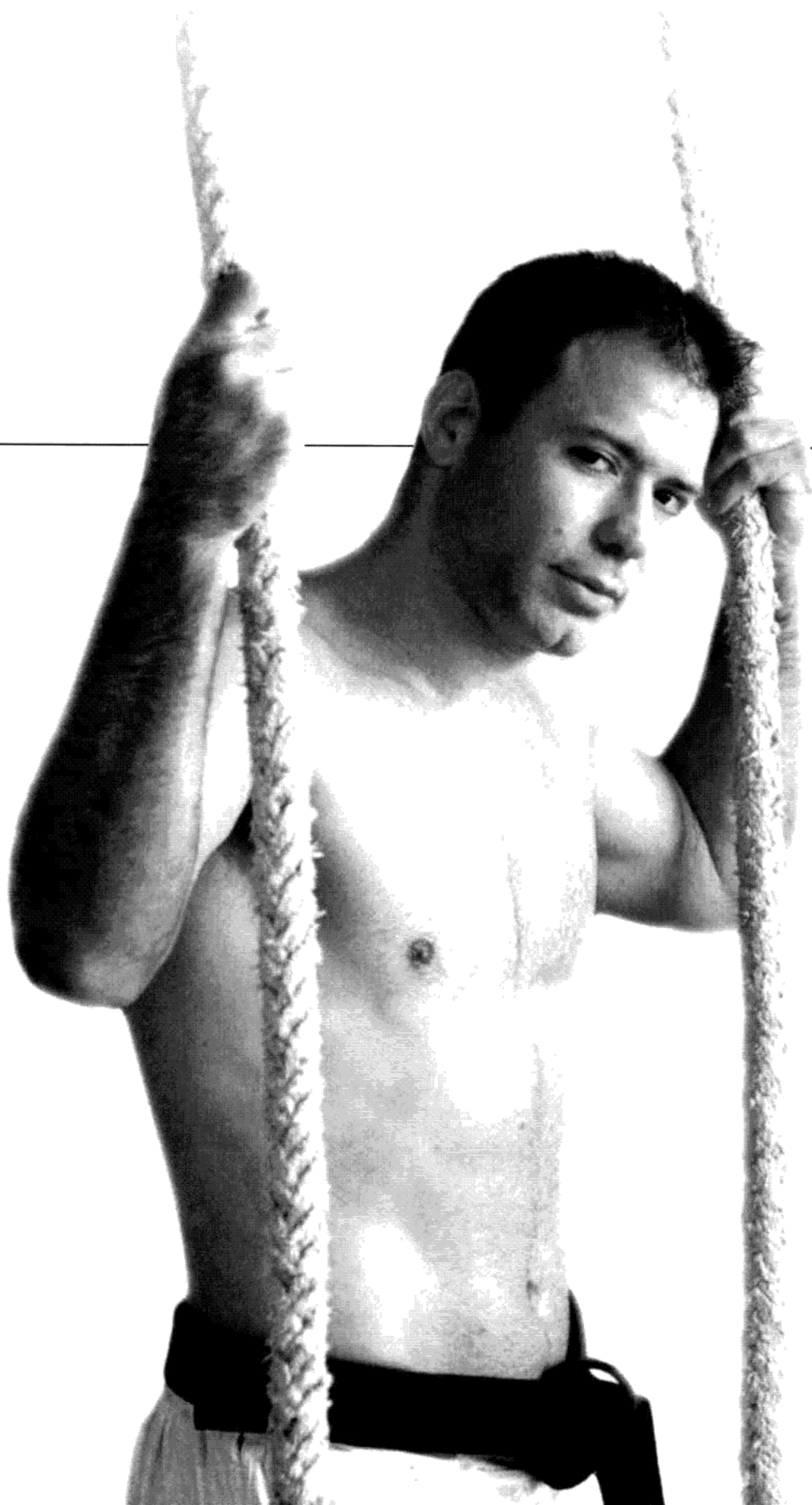
במשפחת לסלאו נולדו ארבעה אחים ואחיות: האחות הבכורה נולדה במ' חנה מעבר להורים ניצולי שואה, ונשואה לתעשיין גד פרופר, האח שני הוא איש עסקים המתגורר בגרמניה, אחרי נולדה חנה לסלאו השחקנית. האחות הצעירה היא עקרת בית.

מפרשת הפסיכותרפיסטית ג'ודי כצמן: "אחותה הבכורה של חנה בחרה שלא לפתח קריירה, ולהיות נשואה לאיש עסקים מצליח, אחיה נסע רחוק כדי לעשות עסקים בגרמניה, וחנה, שהיא השלישית, הייתה צריכה למצוא את הייחוד שלה. מכיוון שהיא נולדה בדור יותר משוחרר מאחותה ואחיה, היא הרשי תה לעצמה דברים שהקרי

דמים לא הרשו לעצמם, והלכה לכיוון של מוחצנות. באופן טיפוסי לילדה שלישית הבחירה שלה התאפיינה ב'תראו אותי' והיא מצאה לעצמה מקום על הבמה. כילדת סנדוויץ' היא הבינה שלהיות מצחיקה זו נוסחת הצלחה. היא מצאה שזה נותן לה מקום, גם בבית וגם בחוץ".

אורית מרלין-רוזנצווייג

אריה זאבי. א'וזוקא בכיר וילד סנדוויץ'

"יש לי שני אחים שגדולים ממני בחמש ובשש שנים, ואחות שצעירה ממני בשבע שנים. מאז שאני זוכר את עצמי נצמדתי לאחים שלי וכל הזמן התחריתי בהם. חושב שהפער בינינו הפך אותי לתחרותי מאוד, ונתן לי יתרון כספורטאי. כבר בגיל 15 זכיתי באליפות ישראל לבוגרים והייתי אלוף ישראל בג'ודו הצעיר ביותר אי פעם. עכשיו שאני בין המבוגרים בספורט, זה מוזר לי. בלימודים לא ממש הצלחתי להגיע אליהם. שניהם תלמידים מצטיינים ואני הייתי פחות טוב מהם בהרבה, מה שאולי עזר לי להתמקד בכיוון אחר".

אחיו הבכור של זאבי הקים חברת סטרטאפ והוא אחד ממנהלים. אחיו השני הוא מהנדס מחשבים ויוזם. אריה עצמו למד משפטים ומינהל עסקים, ובשנים האחרונות מרצה בפני אנשי עסקים ועובדים על התמודדות עם לחץ.

● על ילדי סנדוויץ' אומרים שהם מומחים בקריאת מפות חברתיות, גמישים ודיפלומטים, ושמתאימים להם לעסוק בשיווק, תיווך וגישור.

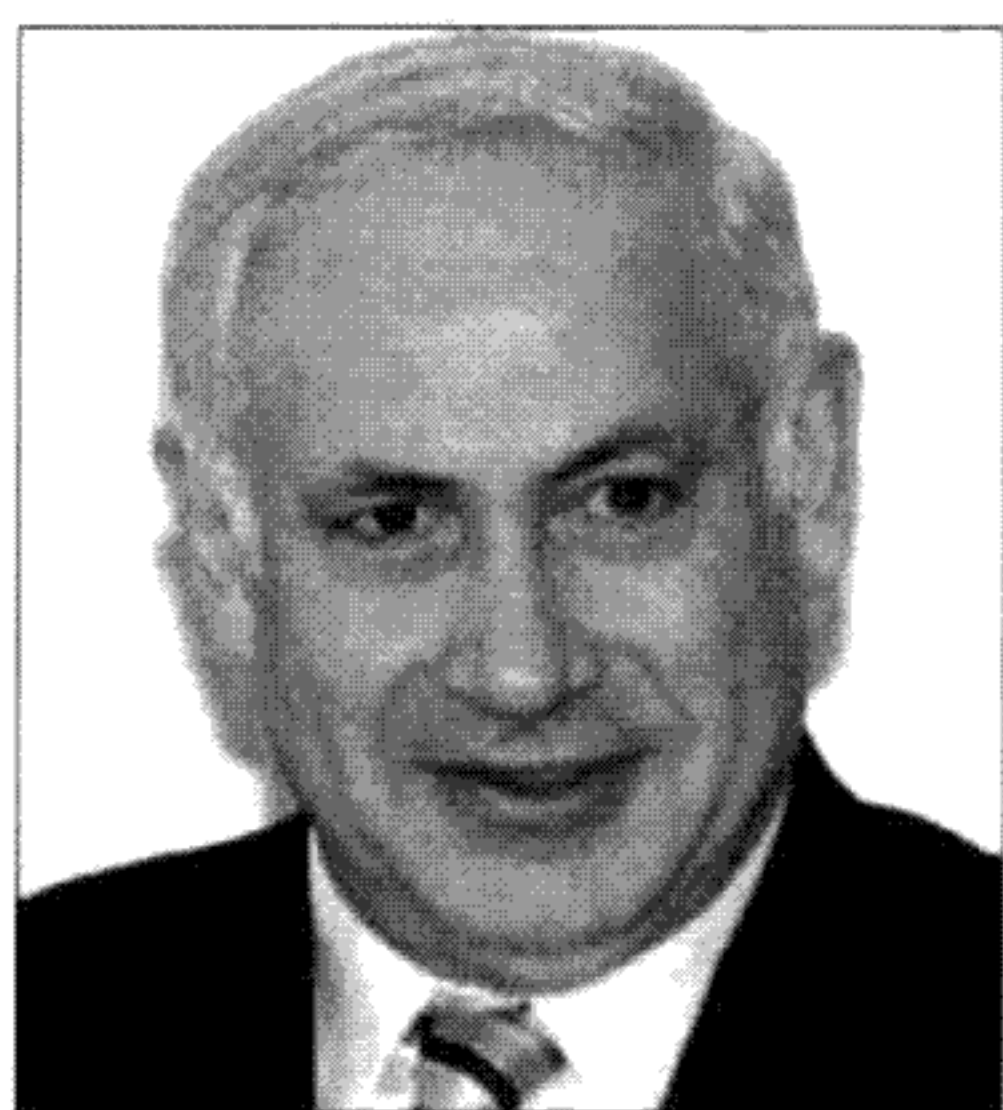
"זה נכון מאוד לגבי. הרבר שאני הכי אוהב זה להכיר בין אנשים ולהפגיש ביניהם והיום אני גם עוסק בזה".

אורית ראובני-גפן

והנה עוד כמה סנדוויצ'ים

מורן אטיאס

בנימין נתניהו

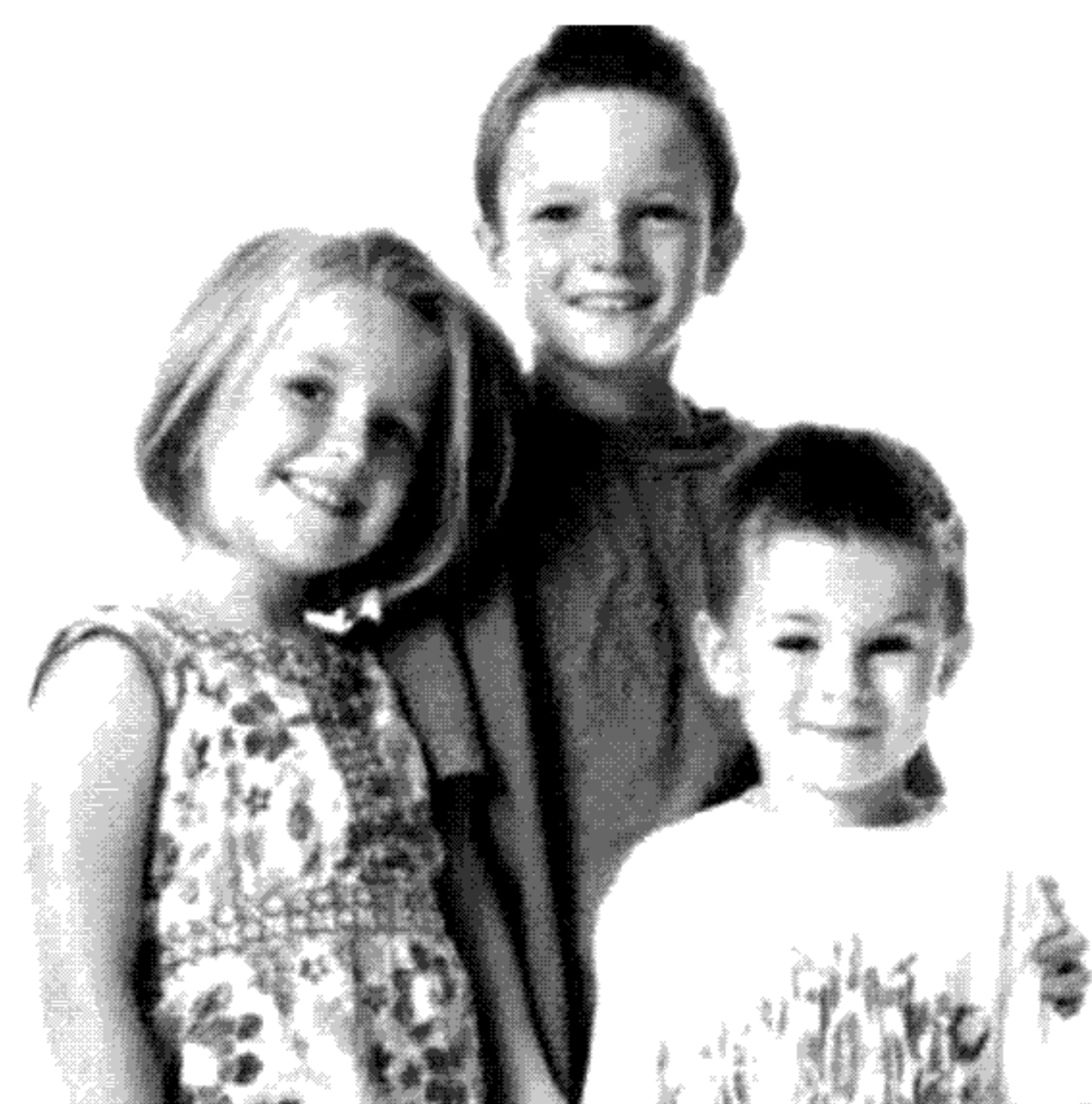

נינט טייב

זיפלאוטים - אבל גם חיים מקופחים תמידית ולא בטוחים באמצעם

22.3x30.18	37	עמוד 28	לאשה	23.02.2009	16922481-3
23630					

בכור
סנדוויץ'
צעיר

ומה אתם

הצאיר:

אחרון אחרון חביב

הילד הצעיר במשפחה לומד להשיג תשומת לב בעולם שבו יש לו מתחרים חזקים ובוגרים. הוא גם זה שגדל בתחושה שאם ייפול יהיה מי שיתפוס אותו

והמטפלת המשפחתית יפעת אקשטיין מוסיפה: "לעיתים קרובות, האח הצעיר הכי פחות עסוק בצורך לרצות אחרים. הוא פחות אמביציוזי ויותר משוחרר מהציפיות. אחים צעירים רבים מסרבים לגדול גם בבגרותם, ממשיכים להטיל את האחריות על אחרים, ולכן לא מממשים את עצמם כבוגרים".

מקרה מיוחד של הבן הצעיר הוא זה שנולד ברווח גדול משאר האחים. ד"ר גיל זלצמן מ"גהה": "הילד הזה הוא לא פעם ה'מתנה' בעיני ההורים. ההורים פנויים אליו וגם האחים שם תמיד לשירותו, כך שהוא ניצב מול מעט תסכולים באופן יחסי. לא פעם הוא נמצא בשטח כמעט נטול קונפליקטים ומי רכזי כמו הילד הראשון. עם זאת, ככל שהמרווח גדול הוא יבלה יותר שנים לבד - כמו בן יחיד".

"בן הזקונים הוא ילד נצחי, שהכל נסלח לו ותמיד יש מי שיתפוס אותו כשהוא נופל", אומרת הפסיכותרפסטית ג'ודי כצמן. "החווייה הזו מלווה אותם גם בבגרות, והם נזרמים קלילים, זורמים ואופטימיסטים. הם מעולם לא שיימו את המחיר על סיכונים שלקחו (מי ששילם על כך היה בדרך כלל הבכור ש'לא שמר על אחיו הקטן'), ולכן לקיחת סיכונים לא מפחידה אותם. לא פעם הם הופכים ליזמים, כי לתחושתם תמיד יהיה מי שיציל אותם כלכלית. הם אלה שבוחרים במקצועות מסוכנים כמו נהגי מירוצים או מטפסי הרים, ולהבדיל - אלה שיפתחו עסקי בילוי כמו מסעדה או פאב.

"רבים מהם בדרנים ובעיקר קומיקאים, כי הם למדו לתפוס את מקומם בבית באמצעות הצחק והמוחצנות. אחרים הופכים למעצבים בתחומים שונים: על הבכור השגיוחו שלא ייצא מהקווים, לצעיר הרשו לעשות כל מה שעולה בדמיונו. הם יכולים להיות שאפתנים מאוד, אבל מה שמנחה אותם זה הכיף: הם ירשו לעצמם לבחור מקצועות רק בגלל ההנאה - מה שבכורים לא ירשו לעצמם".

מור אסאל

מה אם נולדתם אחרונים, בני הזקונים? כנראה שעליכם נכתב הפתגם "אחרון אחרון חביב". "כשאני מבקשת מהורים שבאים אליי לספר לי על ילדם הצעיר, החיוך מיד מתפשט להם על הפנים", אומרת היועצת המשפחתית הדר קוגל. "הילדים האלה הם צ'רמרים מלידה, כי יש להם משימה מסוכנת: להשיג את תשומת הלב הדרושה להם בעולם שבו יש מתחרים חזקים, בוגרים ומנוסים מהם. הם זקוקים לכלים יעילים במיוחד, ולא פעם משתמשים בקסם אישי מחד ובנכונות לעקוף חוקים וכלים מאידך. הם ילדים שמתפתחים מהר יחסית, כי אף אחד לא 'דוגר' עליהם, ויש להם תמיד את מי להשיג.

"לצד השרדנות והנטייה להתפלח בין החוקים, עלולה להופיע אצל הצעירים גם נטייה לפינוק - במיוחד אם יש פער גדול בינם לבין האחים הגדולים יותר, או אם מדובר בבן שבא אחרי בנות. הילדים האלה נהנים מריבוי 'הורים', שתמיד מוכנים לעזור להם".

"מחקר ידוע בתחום הראה שהבן הצעיר הוא בעל יכולת האמפתיה הגבוהה במשפחה", מוסיפה ד"ר הדס דורון, מטפלת ומדריכה מוסמכת בטיפול משפחתי ומרצה במכללה האקדמית תל-חי. "הוא זה שמבין טוב מכולם את נקודת מבטו של האחר. הוא מתאפיין בגמישות, הסתגלות ונכונות להשתנות, ונוטה פחות לאמץ תכונות קבועות ונוקשות".

אבל המבנה המשפחתי המורכב שאליו הם נולדים עלול גם להביא את הצעירים להתנהגויות מסוכנות יחסית (וגם על כך מראים מחקרים שונים): "מצד אחד הם גדלים אצל הורים פחות מגוננים ומשגיחים", מסבירה הפסיכולוגית דלית בלונדררון. "מצד שני, הם צריכים ללכת רחוק יותר כדי להשיג תשומת לב מהוריהם העסוקים. בנוסף, הם מנסים להתמודד עם אתגרים של האחים הגדולים, ולא פעם יש להם תחושה שתמיד יהיה מי ש'יתפוס' אותם כשייפלו".

22.43x30.62	38	עמוד 28	לאשה	23.02.2009	16922484-6
23630					

צילומים: אלדד רפאלי, יורם בוגול, אייל לנדסמן, אייל נבו

יהורם גאון למה, שחקן ובן להורים

ליהורם גאון יש אחות בכורה, כלילה ערמון, שהיא עקרת בית, אח בשם יגאל, שהוא גמלאי של התעשייה האווירית. איש העסקים בני גאון ז"ל היה הילד השלישי, שגדול מיהורם בחמש שנים. "בהחלט הרגשתי בחיי בן זקונים", הוא אומר. "ציפו ממני להיות רופא או עורך דין, אך הרשיתי לעצמי להיות מה שרציתי. עד שאמי נפטרה בזקנה מופלגת בת 94 היא תמיד טרחה להגיד לאחים שלי שישמרו עליי, שיטפלו ויתמכו בי, כי לשחקנים אין כסף. 'תדאגו לקטן', היא אמרה להם, למרות שכבר עברתי את גיל שישים.

"ביני לבין אחי בני ז"ל הייתה תחרות כל השנים, אבל תחרות בונה, כל אחד אמר לעצמו: 'כל מה שאתה יכול לעשות, אני יכול לעשות טוב יותר'. בגלל ההפרש הקטן בינינו, אמי קראה לנו ביי לרוננו 'התאומים', כשהיינו ילדים ההפרש היה משמעותי, והוא קטן והלך מבחינת המחשבה וההתנהלות, והפך חסר משמעות בגיל מבוגר יותר."

מוסיפה הפסיכותרפסטית ג'ודי כצמן: "על בן זקונים אומרים שהוא הבייבי של המשפחה לנצח. בניגוד לבכור שיש לו תפקידים מחייבים, בן הזקונים יכול ללכת אחרי הראש והכישרון שלו, לעגל פינות ותמיד סולחים לו ומפרגנים לו כי הוא 'התינוק'. יהורם גאון הלך לחלוטין אחרי הכישרון שלו, הראש שלו, וזרם אחרי הנתונים והכישורים הטבעיים. היה לו החופש להפוך את הכישרון שלו למקצוע, וזה אופייני לילדי זקונים."

אורית מרלין-רוזנצווייג

והנה עוד כמה צעירים

יעל בריזוור

ציפי לבני

איילת זורר

אופס.....

לפי התיאוריה קומיקאים הם הצעירים במשפחה. ב"ארץ נהדרת" זה לא בדיוק המצב

הידעת?

חוקר שדגם את חברי הקונגרס של ארצות הברית מצא שחלק גדול מהם הם בכורים. כאשר הוא דגם את אלה מבין חברי הקונגרס שנעצרו על ידי המשטרה, הוא גילה שאחוז גבוה מהם דווקא בני זקונים